

Qüestionaris de les ponències

PONÈNCIA A

“El present de les persones
grans: drets i deures”

PONÈNCIA B

“Les persones grans del futur:
polítiques d’adaptació de la
societat a l’envelliment”

gent
ran

8è Congrés Nacional 2019

TENIM VEU, DECIDIM

© Generalitat de Catalunya 2019
Departament de Treball, Afers Socials i Famílies
Direcció General de Famílies

Maquetació: JCBsite Disseny
Impressió: Nilgrafic
Tiratge: 1.200 exemplars
Dipòsit legal: B-14545-2019

Avís legal: Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-No Comercial-Sense Obres Derivades 3.0 de Creative Commons. S'en permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que s'en citi l'autor o autors i l'editor, i no es faci un ús comercial de l'obra original ni se'n creïn obres derivades. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Índex

1. Presentació	05
2. Objectius	05
3. Anàlisi de les respostes	06

Ponència A

El present de les persones grans: drets i deures	07
1-A) Marc conceptual	08
a. Preàmbul	08
b. Cerca de justícia social i més oportunitats per a tothom.....	09
2-A) Dignitat	10
a. Pensions	10
b. Prestacions econòmiques no contributives	12
c. Facilitat d'accés a la renda garantida de ciutadania	14
d. Discriminació	14
e. Mort digna: legislació i accions	14
f. Maltractaments	15
3-A) Independència i autorealització	17
a. Habitatge	17
b. Formació	18
4-A) Atenció	19
a. Salut	19
b. Dependència.....	21
5-A) Participació	22
a. Compromís amb les dones	22
b. Compromís amb la joventut.....	23
c. Compromís en l'exercici dels deures	23

Ponència B

Les persones grans del futur: polítiques d'adaptació de la societat a l'envelliment	33
1-B) Marc conceptual	34
a. Declaració de principis	34
2-B) Solitud	37
3-B) Acceptació del cicle de la vida i la mort	39
4-B) Visibilització	40
5-B) Intimitat, afectivitat i sexualitat	41
6-B) Qualitat de vida	41
7-B) Solidaritat intergeneracional	43
8-B) Participació i representativitat	44
9-B) Preparació per a l'envelliment i la longevitat	45
10-B) Desenvolupament sostenible	47

1. Presentació

El Consell de la Gent Gran de Catalunya, en sessió plenària celebrada el 7 de febrer de 2019, va aprovar el Reglament del 8è Congrés Nacional de la Gent Gran (CNGG), que va donar inici al procés de participació i elaboració de tots els treballs que hi estan relacionats, entre els quals s'inclou una consulta oberta a tota la població gran de Catalunya materialitzada a través d'aquests qüestionaris.

L'objectiu d'aquests qüestionaris és motivar la reflexió sobre els continguts que es tractaran i la posterior redacció de les ponències del 8è Congrés Nacional de la Gent Gran. Un cop omplerts, ens els podeu fer arribar a través de diferents canals (el que considereu més adient):

- Per correu postal:
Oficina del 8è Congrés Nacional de la Gent Gran
Avinguda del Paral·lel, 50-52
08001 Barcelona
- Per correu electrònic:
gentgran@gencat.cat
- D'altra banda, al web del 8è CNGG
http://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematic/gent_gran/congres_nacional_de_la_gent_gran/8e_congres_nacional_gent_gran
també podeu trobar els qüestionaris en dos formats:
- Per descarregar-los i enviar-nos-els per correu electrònic a:
gentgran@gencat.cat
Per contestar-los en línia i enviar-los des del mateix web (hi ha un destacat que ho indica).

Us agraïm per endavant la vostra participació, i us animem a treballar i a difondre aquests qüestionaris entre les persones i entitats que considereu que hi puguin estar interessades.

En cas que desitgeu més informació sobre aquests qüestionaris, no dubteu a trucar al telèfon 93 483 17 82.

2. Objectius

Les respostes als qüestionaris donaran una panoràmica de la realitat diversa de les persones grans de Catalunya. Es recolliran les opinions i reflexions per a cadascuna de les dues ponències que es treballaran al 8è Congrés Nacional de la Gent Gran: “El present de les persones grans: drets i deures” i “Les persones grans del futur: polítiques d’adaptació de la societat a l’envelliment”.

Així, l’objectiu dels qüestionaris és recollir la pluralitat de realitats, opinions i aportacions de les persones grans per poder confeccionar unes ponències que incloguin la diversitat de situacions personals, per complir un dels objectius del Congrés, que és la promoció de la participació de les persones grans en el procés.

3. Anàlisi de les respostes

Una vegada finalitzat el termini per contestar els qüestionaris, es procedirà al buidatge de les respostes, a la seva interpretació global i a l’elaboració de conclusions.

L’Oficina Tècnica del 8è Congrés analitzarà i revisarà el document que en resulti, amb el suport de persones professionals qualificades. El document revisat es farà arribar als equips tècnics encarregats de la redacció de cadascuna de les ponències, que l’utilitzarà com a material de referència per elaborar-les, tenint en compte les necessitats, propostes i realitats de les persones grans de Catalunya.

PONÈNCIA A

“El present de les
persones grans:
drets i deures”

gent
gran

8è Congrés Nacional 2019

TENIM VEU, DECIDIM

Si teniu accessibilitat, us demanem que **preferiblement contesteu el qüestionari en línia** a través del web: http://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/gent_gran/congres_nacional_de_la_gent_gran/8e_congres_nacional_gent_gran.

En el cas que us sigui més fàcil contestar-lo en paper, recordeu que el podeu retornar per correu postal o correu electrònic.

1.A) Marc conceptual

PONÈNCIA A

“EL PRESENT DE LES PERSONES GRANS: DRETS I DEURES”

a. Preàmbul

Enguany celebrem el 8è Congrés Nacional de la Gent Gran de Catalunya.

Les preocupacions manifestades en les edicions anteriors són força coincidents. En aquesta ponència, doncs, tornen a aparèixer aportacions de jornades i convencions celebrades durant els darrers anys en municipis i comarques on ja estan constituïts els consells de les persones grans.

Constatem la nostra preocupació pel desconeixement que té la gent gran sobre els continguts de les ponències dels darrers congressos i la poca resposta per part de les institucions sobre aquests. Les nostres aportacions gairebé no tenen resposta ni cap repercussió.

Les conquestes socials i les transformacions de la societat són processos que requereixen temps, insistència i esforç, tant individual com col·lectiu. Com a persones grans i actives podem aportar coneixements amplis i profunds d'aquesta societat que volem transformar.

Els canvis socials han produït un augment del sector serveis mentre que la indústria, la ramaderia i la pesca han quedat en un segon pla. La incorporació de noves tecnologies i l'augment de la productivitat han desencadenat una important transformació laboral. Vivim, doncs, en una societat totalment diferent de la de la nostra joventut.

Aquesta transformació gradual es caracteritza pel predomini d'un sistema neoliberal que comporta, entre d'altres, les conseqüències següents:

- Generalització del treball individual.
- Precarietat en el treball.

- Dificultats en la negociació col·lectiva.
- Menys penetració de les organitzacions sindicals.

b. Cerca de justícia social i més oportunitats per a tothom

En la primera dècada del segle XXI, quan el nostre país no havia assolit els nivells de protecció social dels països de la UE-15, va començar una crisi econòmica provocada pels moviments especulatius del capital financer a escala global, i no a conseqüència d'altres fets que alguns pretenen assenyalar.

L'esmentada crisi econòmica i el desenvolupament econòmic, caracteritzats per una precarietat laboral i la reducció dels salaris, han provocat una nova pobresa: joventut sense perspectives de futur, atur crònic en persones de més de 50 anys, pobresa infantil, encariment de l'habitatge i un llarg etcètera.

Les polítiques públiques són insuficients per donar resposta a la històrica desigualtat entre dones i homes, a la no conciliació de la vida laboral i personal, a la problemàtica de les famílies monoparentals, a la feminització de la pobresa... Pensem que no aconseguim viure en un estat del benestar, sinó que vivim en un estat de malestar.

La *suposada* superació de la crisi no queda palesa en les dades de l'EPA del 4t trimestre de 2018, en relació amb el 2n trimestre de 2008. Com a resultat, trobem:

- Llars amb tots els seus actius desocupats.
- Reducció de les hores setmanals treballades.
- Precarietat laboral existent.
- No s'han assolit els índexs d'ocupació del 2008 i, per contra, hi ha més aturats.
- La joventut és el sector de població més afectat per l'atur.
- Augment del nombre d'espanyols que s'han vist forçats a marxar del país per buscar feina, i descapitalització del país, ja que la gran majoria dels joves quemarxen tenen estudis universitaris.

Per tot el que s'ha exposat anteriorment, apostem per una transformació dels drets socials perquè esdevinguin drets fonamentals, tant des del vessant polític, popular i ciutadà, legislatiu i pressupostari. Davant d'aquest context social, debilitat i erosionat, Catalunya ha de revertir els drets socials com a drets fonamentals. Com s'ha de fer?

- Des del vessant legislatiu i polític: que els drets socials adquireixin el mateix grau d'efectivitat, de protecció i de garantia que tenen altres drets fonamentals.
- Des del vessant popular i ciutadà: que siguin percebuts i reclamats com a noves conquestes socials necessàries i irrenunciables.
- Des del vessant pressupostari: que els recursos públics puguin destinar-se a polítiques socials, tal com està previst a l'Estatut de Catalunya. Cal establir una política fiscal justa i progressista que permeti l'augment d'aquests recursos.

Seguidament realitzarem les nostres aportacions seguint l'estructura dels cinc principis temàtics reflectits a la *Carta dels drets i deures de la gent gran a Catalunya* (en endavant: Carta dels drets i deures), recollits i proposats per les Nacions Unides i descrits en els documents dels drets humans per a persones d'edat avançada:

- Dignitat
- Independència
- Autorealització
- Atenció
- Participació

2.A) Dignitat

La dignitat és un dret innat de les persones a ser tractades de manera justa i a reconèixer la seva vàlua com a humans. És objecte de protecció per les lleis internacionals i pels principis de l'ètica. És el centre de la Declaració Universal dels Drets Humans, el principi del qual deriven tots els altres drets.

Les persones grans hem de poder viure amb dignitat i seguretat, lliures d'explotació i maltractaments físics o psíquics. Cal tractar-nos sense discriminació per causa d'edat, gènere, ètnia, discapacitat, situació econòmica o qualsevol altra condició.

Tal com hem esmentat abans, amb l'aparició de noves formes de pobresa, cal que els drets socials esdevinguin drets fonamentals.

El que fa referència a la dignitat ho establím segons els apartats següents:

- a) Pensions
- b) Prestacions econòmiques no contributives
- c) Renda garantida de ciutadania
- d) Discriminació
- c) Mort digna
- d) Maltractaments.

a. Pensions

Com dèiem al 6è Congrés:

Hem de defensar que el sistema públic de pensions sigui just, eficaç i suficient, i que la funció dels sistemes privats sigui una opció complementària i, a més, voluntària.

Cal defensar el nostre sistema públic i de repartiment de la Seguretat Social, davant els plantejaments socials i econòmics que el qüestionen, el pretenen descafeïnar i privatitzar.

Els elements essencials en pensions estan recollits en el document aprovat pel plenari

del Consell el juny de 2017, en el punt introductorí primer:

El sistema públic de repartiment de la Seguretat Social és un dels eixos vertebradors de l'estat del benestar, un element determinant de cohesió social, de solidaritat intergeneracional, interterritorial, intersectorial, i un potent mitjà de redistribució de la renda. A més de la seva funció en l'enfortiment de la cohesió social, el sistema de la Seguretat Social té un paper de primer ordre com a estabilitzador macroeconòmic, i serveix com a garantia i sustentació de la demanda interna de béns i serveis, cosa que provoca la generació d'ocupació.

Les persones grans hem contingut els efectes de la crisi, per exemple, de les maneres següents:

- Amb el sosteniment econòmic de les nostres famílies;
- Acollint, novament, els membres de la família, principalment fills o filles i nets o netes;
- Pal·liant amb el nostre esforç la insuficiència de cobertura de l'estat del benestar;
- Amb la transmissió de valors.

El fet que les persones grans disposem d'ingressos estables (que no sempre és sinònim de suficients) i visquem en habitatges de renda antiga o de propietat, ha permès que moltes famílies no s'hagin trobat en greus situacions de precarietat i pobresa. Però això no significa que no calgui exigir un salari digne per als treballadors.

Les pensions també serveixen per pal·liar aquelles mancances i dificultats que estan tenint els nostres familiars (fills i filles), ja que contribueixen en les despeses de la llar. És per això que també s'ha d'exigir un salari digne, perquè els estaments públics no poden comptar exclusivament amb aquesta contribució per resoldre alguns problemes familiars.

La reforma laboral duta a terme pel partit que governava (PP) es basava en una baixada salarial en un país de serveis. Aquest fet va afectar directament les pensions. Cal prendre decisions per no fer crònica aquesta realitat que encara perdura.

El treball de futur en l'àmbit de les pensions implicaria:

- Suprimir la Llei 23/2013, de 23 de desembre, reguladora del factor de sostenibilitat i de l'índex de revaloració del sistema de pensions de la Seguretat Social;
- Garantir la solvència financera del nostre sistema públic de pensions per garantir uns ingressos suficients mitjançant:
 - Eliminació del topall de les cotitzacions;
 - Increment de les cotitzacions;
 - Que els costos de funcionament vagin a càrrec de l'Estat;
 - Polítiques actives d'ocupació finançades amb els pressupostos de l'Estat;
- Aportació de l'Estat al dèficit que hi pugui haver;

- Incrementar gradualment les pensions mínimes, perquè la quantia sigui superior al llindar de pobresa;
- Cercar fórmules que evitin reduccions en les quanties de les pensions dels treballadors i treballadores que hagin estat expulsats del mercat de treball abans de l'edat ordinària de jubilació o que hagin tingut carreres irregulars en les seves cotitzacions;
- Revisar anualment les pensions en funció de l'IPC real, corregit i complementat per l'evolució econòmica del país, quan el creixement hagi estat positiu, o bé en funció de l'increment mitjà dels salaris de l'any anterior;
- Reconèixer a les persones que no han arribat a cotitzar el període de carència, que actualment està establert en 15 anys, els drets adquirits per a una cotització inferior a aquest període;
- Adequar els mecanismes legals necessaris perquè els treballadors i treballadores prejubilats o pensionistes puguin accedir a les prestacions que les diferents administracions atorguen a les persones més grans de 65 anys;
- Per garantir la solvència del sistema de pensions, cal procurar també una ocupació estable i recuperar la devaluació que en aquests anys han experimentat els salaris, incrementant al mateix temps l'activitat laboral de les dones. Això exigeix la supressió de les reformes laborals imposades;
- Aconseguir el ple desenvolupament de la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes;
- Suprimir les reformes laborals imposades, sobretot la del 2012:
 - Reial decret llei 3/2012, de 10 de febrer, de mesures urgents per a la reforma del mercat laboral;
 - Llei 3/2012, de 6 de juliol, de mesures urgents per a la reforma del mercat laboral;
- Increment gradual del salari mínim interprofessional (SMI) al 60% del salari mitjà:
 - El salari anual mitjà del 2017 va ser de 26.535 euros (font: datosmacro.com);
 - El 60% del salari anual mitjà del 2017 serien 15.921 euros;
- Disminució de la taxa d'atur;
- Increment de la taxa d'ocupació de la dona.

b. Prestacions econòmiques no contributives

La quantia anual de la pensió no contributiva s'estableix en la Llei de pressupostos generals de l'Estat i és de 5.488 euros per a l'any 2019. L'any 2017, aquesta quantitat ja es considerava propera al límit de pobresa greu.

Aquestes decisions reflecteixen la manca de dignitat i respecte cap a les persones que les reben; semblen més una almoïna que una prestació de justícia social. Reclamem un intens increment gradual d'aquestes prestacions no contributives i que compleixin l'objectiu social per a les quals van ser creades.

Els referents econòmics d'Espanya, l'indicador públic de renda d'efectes múltiples (IPREM), i de Catalunya, l'indicador de renda de suficiència (IRSC), per accedir i aplicar les polítiques socials, s'estan devaluant. No s'actualitzen cada any amb l'índex de preus de consum (IPC). Estan congelats des de l'any 2010, llevat de l'IPREM, que el 2017 es va incrementar un 1%. Des de la seva creació fins al 2017, l'IRSC s'ha devaluat un 12,79%.

En aquests anys de crisi econòmica i social s'ha produït un atac frontal als èxits socials de caràcter general que tant d'esforç individual i col·lectiu vam haver de realitzar per aconseguir-los. Encara no s'han revertit les retallades socials dutes a terme des de l'inici de la crisi, tant des del punt de vista legislatiu com en les inversions en els diferents camps de la protecció social. No hi ha respostes a les noves situacions de pobresa que la societat actual està generant.

Diversos estudis realitzats per organitzacions de reconegut prestigi posen de manifest l'increment de la pobresa, les desigualtats socials, la pobresa infantil, etc.

Les reivindicacions són:

- Recuperar gradualment el valor de les pensions perdut en aquests anys de congelació i no actualització amb l'IPC des de la seva creació;
- Actualitzar cada any d'acord amb l'IPC real quan sigui positiu;
- En l'IRSC de Catalunya, suprimir-hi el terme *suficiència*, i que es denomini indicador de renda de Catalunya (IRC). El llenguatge condiciona conductes: considerem del tot inacceptable que al nostre referent econòmic per a l'accés i l'aplicació de les polítiques socials se l'anomeni *suficient*, ja que la quantitat d'aquest referent és inferior al llindar de pobresa de Catalunya. L'any 2017 l'índex de renda de suficiència de Catalunya (IRSC) se situa en 7.967 euros. Segons les dades de l'Idescat, la renda que marca el llindar de risc de pobresa de Catalunya per al 2017 (el darrer publicat) és de 10.096 euros. Una diferència anual de 2.129 euros. La diferència entre l'IRSC i l'import que consta com a llindar de risc de pobresa és en còmput anual. Cal, de manera gradual, una aproximació dels valors entre aquestes dues xifres;
- El ple desenvolupament de la Llei 14/2017, de 20 de juliol, de la renda garantida de ciutadania.
- Que les comunitats autònomes i les administracions locals, en l'àmbit de les seves competències, puguin crear prestacions per donar suport als seus ciutadans amb dificultats econòmiques. Cal que la quantitat d'aquest servei no estigui limitada per la Llei 4/2005, de 22 d'abril, sobre efectes en les pensions no contributives dels complements atorgats per les comunitats autònomes. Per això reclamem la supressió d'aquesta norma.

c. Facilitat d'accés a la renda garantida de ciutadania

Tothom ha de tenir una garantia d'ingressos que permeti viure amb un mínim de dignitat, entenent com a *mínim* la cobertura de les seves necessitats bàsiques.

d. Discriminació

La discriminació per raó d'edat és difícil de combatre, atès que no es modifica amb experiències que ho desmenteixen i, en canvi, es reforça amb les que ho corroboren.

La discriminació ens perjudica pel fet que infravalora les nostres capacitats i disminueix les oportunitats de participar en tots els àmbits de la societat. Aquest fet es presenta en forma de límits màxims d'edat: ho podem comprovar en el sistema legal, als mitjans de comunicació, en la prestació d'atenció a la salut, en la prestació de serveis socials i en l'economia, entre moltes altres àrees.

Els serveis per a les necessitats de la gent gran sovint es troben en una disposició inadequada. Cal tenir en compte les situacions, les experiències o les aspiracions individuals a l'hora de prendre decisions.

La manca de recursos i la segregació de les persones en etapes tardanes de la vida ens fa difícil mantenir-nos actius en la nostra pròpia comunitat.

Pel que fa a l'atenció social, l'edatisme implica que ens tractin d'incapaços per assumir responsabilitats i afavoreix el reforç d'actituds dependents, en comptes de fomentar activitats que contribueixin al manteniment de l'autonomia de decisió i de la independència personal. L'impacte de l'edatisme pot ser important: algunes persones grans s'adapten a través del consens social als estereotips negatius, atesa la infravaloració de les seves capacitats.

L'avaluació de les necessitats de salut i d'atenció a llarg termini fa que no s'assigni a les persones grans els recursos adequats per viure de manera independent i digna.

No som una prioritat en les reformes polítiques: calen mesures destinades específicament a les persones grans perquè puguem gaudir dels nostres drets d'una manera equitativa. Demanem marcs legals i polítics que ens protegeixin en tots els àmbits per lluitar contra la discriminació.

e. Mort digna: legislació i accions que vetllin per exercir el dret a morir dignament

Quan parlem de mort digna ens referim al dret a morir d'acord amb els valors, prioritats i preferències de cada persona. Entenem la dignitat com un concepte subjectiu, directament lligat a l'autonomia personal i la llibertat individual, que volem i hem d'exercir.

El Govern de la Generalitat de Catalunya, el 8 d'octubre de 2003 va acordar establir i promoure l'aplicació de la *Carta dels drets i deures de la gent gran de Catalunya*, que

havia estat aprovada pel Consell de la Gent Gran de Catalunya el 22 de setembre del mateix any. La Carta dels drets i deures recull els cinc principis temàtics proposats per les Nacions Unides, descrits en els documents dels drets humans per a persones d'edat avançada, entre els quals hi ha la dignitat.

Tothom té el dret a ser tractat amb dignitat tant en la vida com en la malaltia, com també en el moment de morir. És del tot necessari desenvolupar una normativa legal per tal de tenir el dret a una mort digna. Cada persona, lliurement, ha de poder reclamar l'aplicació de l'eutanàsia.

Escriure i signar el document de voluntats (mèdiques) anticipades representa la màxima expressió del dret a decidir amb garanties: volem triar el final de la nostra existència. Les voluntats anticipades són unes instruccions amb què una persona major d'edat, amb capacitat suficient i de manera lliure, expressa com vol que sigui el final de la seva vida. Si, un cop arribat el moment, no es troba en disposició de triar el que vol, el document servirà per respectar els seus desitjos. L'objectiu és mantenir el respecte a les decisions personals dels pacients i augmentar la seguretat dels professionals a l'hora de seguir-les.

Aquest document de voluntats anticipades és poc conegut i poc utilitzat. L'Administració i les organitzacions de la societat civil n'haurien de fer difusió, informar dels seus avantatges (també de la gratuïtat si es fa des dels centres de salut, CAP) i dels diferents models existents.

Existeixen diverses mesures i figures jurídiques de suport o substitució per exercir la capacitat, això és per a la presa de decisions amb conseqüències jurídiques: poders preventius, autotutela, tutela, curatela, patrimoni protegit... Cal demanar assessorament professional dels agents jurídics per fer-ne ús adequat: entre aquestes, cal tenir present, també, l'anomenat testament solidari en favor d'entitats.

El progrés de la medicina és un fet constatat, però pot desembocar en una preocupant despersonalització. Ens complau l'allargament de la vida, però també ens horroritza la no acceptació de la mort.

Els serveis de cures pal·liatives proporcionen un tractament integral, que té en compte els aspectes biomèdics, socials, familiars, psicològics, afectius i espirituals. Reivindiquem la regulació dels costos dels serveis funeraris: depenent de les poblacions, les diferències econòmiques són notables i, algunes vegades, abusives.

f. Maltractaments

Els maltractaments cap a les persones grans són un tema de gran preocupació i alhora

són un problema difícil de visualitzar. El setembre de 2016, l'Organització Mundial de la Salut (OMS) calculava que una de cada deu persones grans havien patit maltractaments en l'últim mes, una xifra que l'organisme internacional creia que estava subestimada, ja que es té constància que només es notifica un de cada 24 casos de maltractaments a persones grans:

- Podem patir maltractaments en l'àmbit sociocomunitari, provocats per familiars o cuidadores i cuidadors;
- Podem patir maltractaments en l'àmbit institucional, principalment en centres adreçats a les persones grans (residències, centres de dia, centres socio-sanitaris...), provocats tant per personal vinculat a la mateixa institució (altres persones residents, professionals) com per persones alienes (visitants). Pot passar, per exemple, que se'ns tracti de manera vexatòria, com si fóssim un objecte sense sentiments;
- També es produeixen maltractaments en l'àmbit estructural i social: ens referim als provocats per les mateixes estructures de la societat (normes legals, culturals, econòmiques, socials...), incloent-hi la manca de polítiques i recursos socials, sanitaris i jurídics adreçats específicament a la gent gran.

La societat avança ràpidament i a molts de nosaltres ens costa adequar-nos a aquesta nova situació. Les institucions no assumeixen que som un grup important de persones que necessitem ajuda per adaptar-nos a aquestes novetats. Aquest fet pot provocar maltractaments complicats d'identificar, com els tràmits en línia o d'altres (peticions de cites prèvies a les institucions, presentació de sol·licituds per correu electrònic, signatures digitals).

La comercialització agressiva és una altra font de maltractaments: ens utilitzen, pel fet de ser grans, per fer-nos vendes de qualsevol producte, ja sigui bancari o parafarmacèutic, productes que solen tenir uns preus totalment abusius i que, sovint, no necessitem. O ens provoquen canvis de proveïdors, sense entendre'n quins són els beneficis d'aquests canvis. A més, sovint per fer una consulta, acabes parlant amb una màquina que no et soluciona res.

Ens trobem amb diferents tipus de maltractaments:

- Maltractament físic i psíquic.
- Abús sexual.
- Abús econòmic o explotació.
- Negligència.
- Abandó.
- Vulneració dels drets.

El maltractament a les persones grans és greu problema social. Es tracta d'una qüestió de drets humans que requereix una actuació multidisciplinària amb el compromís les institucions, de les entitats socials i de tota la societat.

3.A) Independència i autorealització

Entenem la independència com tot allò relatiu a *l'accés als béns bàsics de subsistència: alimentació, aigua, habitatge, vestit i atenció sanitària adequades, a l'igual que l'accés a la capacitació i l'educació*. A més, *les persones grans hem de poder desenvolupar plenament les oportunitats i les potencialitats a partir de l'accés als recursos educatius, culturals, espirituals, d'oci i temps lliure en la societat* (ambdues definicions s'agafen de la Carta dels drets i deures).

En aquest sentit, hem estructurat aquest apartat en els punts següents: habitatge i formació.

a. Habitatge

Al nostre país, sembla més complicat sortir de la crisi del què ha estat en d'altres països. Gran part del desenvolupament previ a la crisi del 2008 va ser impulsat pel moviment especulatiu sobre un bé social necessari, l'habitatge. Aquest procés especulatiu s'arrelava en una transformació legislativa que li va ser favorable, unida a la falta de polítiques públiques d'habitatge. En els darrers anys, aquest moviment especulatiu ha arribat, també, al sector de l'habitatge de lloguer, afavorit per una legislació feta a mida que provoca l'expulsió de persones grans de casa seva per l'increment dels lloguers i que, paral·lelament, els eleva a un nivell que fa que siguin abusius i de difícil accés als joves.

L'habitatge és un dret recollit a la nostra constitució, però com bé sabem per experiència, això no es compleix. Podem afirmar que és un dret social que no s'ha convertit en un dret fonamental.

Les persones necessitem un sostre, un lloc on aixoplugar-nos. Actualment, a causa de l'especulació, a les grans ciutats els lloguers són inassumibles. Sumem-hi a això la dificultat de poder adaptar l'habitatge a les necessitats habituals de les persones grans (arranjaments, principalment), cosa la qual es tradueix en una disminució de qualitat de vida.

Per aquests motius, cal:

- La construcció d'habitatges i la creació d'ajuts per a les persones amb dependència, incloent-hi espais de serveis d'atenció medicosanitària i serveis adaptats a persones grans i joves;
- Tenir en compte les diferents propostes d'espais compartits en un mateix edifici (cohabitatge sènior o *cohousing*), i endegar l'execució de projectes d'habitatges compartits adreçats a gent gran;
- Que els poders públics es facin càrrec de l'arranjament dels habitatges i de

- l'adaptació, segons les necessitats de les persones amb dificultats físiques, o que facilitin ajuts per adaptar els habitatges a les necessitats actuals, incloent-hi el mobiliari adaptat (llits, cadires de rodes, etc.) per arribar a sufragar el cost total en funció de la situació econòmica de la persona afectada;
- Estudiar els casos de persones grans i amb discapacitat que tenen pis de propietat, el qual no compleix les condicions d'accessibilitat i no està adequat a les seves necessitats. Cal que l'Administració estudiï les condicions de permuta amb un valor equiparable, perquè puguin accedir a un habitatge adequat a les seves necessitats;
 - L'elaboració d'una nova llei hipotecària, que elimini els abusos actualment existents;
 - L'elaboració d'una llei del lloguer d'habitatges, la qual prevegi el control del preu del lloguer;
 - L'elaboració d'un pla de política pública d'habitatge;
 - La regulació legal per impedir que els habitatges públics passin a mans privades;
 - Que l'Administració de Catalunya faciliti les condicions necessàries per a la creació de cooperatives de diferents tipus d'habitatge.

b. Formació

L'OMS, en el seu Informe sobre la salut en el món del 2002, diu que el model d'envelliment actiu es basa en un reconeixement dels drets humans de les persones grans, entre els quals destaca *l'educació al llarg de la vida*. Les mesures que proposem a continuació es recolzen en aquesta afirmació:

- Cal un pacte entre generacions, amb mesures imaginatives, per tal d'assegurar un futur millor, fonamentat en un model educatiu i formatiu eficient, que promogui la cultura, les arts i l'aprenentatge de diverses llengües;
- Cal una formació contínua i potenciar les capacitats intel·lectuals, apostant per l'Estratègia de creixement intel·ligent sostenible i integrador del projecte Europa 2020, per a l'envelliment actiu i d'entorns amigables. I que totes les ciutats i pobles de Catalunya puguin implicar-s'hi;
- Cal disposar de mitjans materials i humans per desenvolupar una formació que permeti, al nombre més gran de persones possible, conèixer els drets i les obligacions que tenim com a ciutadans;
- Cal recuperar la inversió en ensenyament de l'any 2010 si volem un model educatiu eficient i avançat. Després de cinc anys de creixement econòmic, encara persisteixen les retallades que es van aplicar durant la crisi. Calen 7.200 docents per assolir els mateixos serveis que teníem el 2010 (reducció de ràtios, suport educatiu per a atenció a la diversitat, etc.);
- És a les escoles on s'han detectat els efectes devastadors que ha tingut la crisi. A moltes famílies no els han arribat els efectes de la recuperació econòmica (reducció de beques per a menjador escolar, material escolar, etc.). Des del 2010 el pressupost en educació ha patit un notable descens (ha arribat a un 2,9%

del PIB l'any 2017), malgrat que la Llei d'educació de Catalunya (LEC) de 2009 preveia un creixement progressiu de la inversió pública fins a arribar al 6% del PIB. En cap moment, però, s'han reduït els diners destinats a les escoles privades o concertades. Els concerts s'han renovat any rere any;

- Cal fomentar la creació de llars d'infants de 0 a 3 anys;
- Cal treballar l'envelliment a nivell curricular, des de l'ensenyament primari;
- Cal promoure i impulsar una formació continuada i permanent de les persones grans més enllà de la vida laboral. Fomentar la formació professional, els cursos universitaris, etc.

S'ha d'educar en els valors de l'esforç, la comprensió i el respecte a l'altre. És la voluntat d'entendre's, la capacitat i l'exercici del diàleg el que farà possible assolir les fites fixades.

Les persones grans hi podem contribuir amb els nostres coneixements i experiències acumulades. Som un actiu que cal tenir molt present.

4.A) Atenció

Les persones grans hem de beneficiar-nos de la cura de la família, així com tenir accés als serveis socials, sanitaris i assistencials, i gaudir dels drets humans i fonamentals, quan residim tant en la llar pròpia com en centres d'atenció o institucions. (Carta dels drets i deures)

En aquesta línia, estructurarem aquest apartat en dues qüestions focals: salut i dependència.

a. Salut

Respecte de la planificació estratègica:

- Del Reial decret 16/2012, de 20 d'abril, de mesures urgents per garantir la sostenibilitat del Sistema Nacional de Salut i millorar la qualitat i seguretat de les seves prestacions, encara que s'han eliminat alguns aspectes, queden d'altres que afecten directament les persones grans i s'han de suprimir, entre d'altres:
 - El copagament farmacèutic;
 - La recuperació del control públic del preu dels medicaments destinats a patologies menors (456 fàrmacs);
- Cal garantir la suficiència de recursos econòmics del sistema sanitari públic, inicialment recuperant el pressupost de l'any 2010 a Catalunya (9.888.283.000 euros) i, de manera gradual, anar recuperant la diferència acumulada, que si s'hagués mantingut el pressupost de 2010 durant aquests anys, entre 2011 i 2018, s'estima en 9.889.629.000 euros;

- Diem “no” a la privatització: Catalunya és la comunitat autònoma que més destina a concerts del seu pressupost sanitari (l’any 2016 va ser el 24,85% del total);
- Cal la incorporació de la salut bucodental dins de les prestacions del sistema sanitari: garantir la gratuïtat de les pròtesis bucodentals, dels audíofons i de les ulleres de les persones grans que ho necessitin, així com garantir els serveis de podologia;
- Cal una reducció dràstica de les llistes d’espera en els diferents àmbits de la sanitat pública;
- Cal augmentar els professionals geriatres i reumatòlegs a les ABS i mantenir el cribratge preventiu de salut en el col·lectiu de les persones grans. No és acceptable la discriminació per raons d’edat en les modernes tècniques curatives;
- Cal un increment de les places sociosanitàries per a la rehabilitació, el tractament del dolor i els recursos destinats a cures pal·liatives;
- S’ha de potenciar la creació de centres de dia i de SAIAR (Servei d’Atenció Integral a la Gent Gran en l’Àmbit Rural) al món rural, com a espais d’atenció, salut i convivència;
- S’ha de dur a terme una revisió del model de prestació residencial, per tal que les persones que viuen aïllades tinguin dret a una plaça pública;
- Cal reduir al màxim el treball burocràtic de les metgesses i dels metges, i ampliar-ne el temps de què disposen per a les visites;
- Caldria fer pedagogia i prendre consciència del valor econòmic de les prestacions sanitàries que rebem. Caldria un informe anual de la despesa sanitària (hospitalitzacions, farmàcia, visites mèdiques, etc.) generada per cada persona;
- És necessària la coordinació pel que fa a les prestacions sanitàries al món rural, que tinguin en compte els horaris dels serveis públics, per a aquelles persones a qui els calen prestacions que no es poden donar en el mateix municipi (especialistes, proves diagnòstiques...), evitant-ne les duplicitats i les corresponents pèrdues de temps i augment de costos econòmics;
- Cal que el Consell de la Gent Gran de Catalunya impulsi els mecanismes necessaris per tal que les persones grans prenguem consciència del valor del nostre sistema sanitari: cal defensar els nostres drets, però també hem de fer-ne un bon ús.

Respecte de l’atenció a la persona, cal:

- Seguir allò que es va aprovar a l’Acord del Govern 28/2014, de 25 de febrer, que assumeix com a missió “promoure i participar en la transformació del model d’atenció social i sanitària per tal de garantir una atenció integrada i centrada en les persones, capaç de donar resposta a les seves necessitats”;
- Reclamar que s’avanci en un model d’atenció integral i especialitzada per a les persones grans, un model que en garanteixi l’assistència de manera continuada i organitzada, i que en respongui a totes les necessitats;
- Tenir presents, dins del model, les nostres preferències, necessitats, percepcions i expectatives, per tal que esdevingui un servei integral i multidimensional que garanteixi la continuïtat assistencial.

b. Dependència

Quan a la dependència, cal:

- La supressió de les mesures adoptades que preveu el títol III, mesures de racionalització del sistema de dependència, i en diverses disposicions addicionals i transitòries, del Reial decret llei 20/2012, de 13 de juliol, de mesures per garantir l'estabilitat pressupostària i de foment de la competitivitat;
- La recuperació de la cotització a la Seguretat Social per a les persones cuidadores de familiars;
- La recuperació i actualització amb l'IPC d'aquests darrers anys de:
 - la prestació mínima garantida per l'Administració general de l'Estat;
 - la prestació econòmica vinculada al servei;
 - la prestació econòmica per a la cura en l'entorn familiar;
 - la prestació econòmica de l'assistent personal;
- La recuperació inicial de la intensitat en l'ajuda domiciliària com l'existent a l'inici de l'any 2012;
- Reclamem l'aplicació del nivell de protecció que correspon a Catalunya, fixat a l'article 7.2 de la Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència (nivell acordat mitjançant convenis entre l'Estat i les comunitats autònomes) que, d'ençà la publicació del Reial decret llei 20/2012, abans esmentat, s'ha paralitzat cada any, mitjançant disposició en els pressupostos generals de l'Estat;
- L'eliminació de les llistes d'espera en les valoracions inicials, de revisió i les esperes en l'elaboració del Programa individual d'atenció (PIA), bé sigui inicial o de revisió. A data de 31 de desembre de 2018, esperaven:
 - la valoració inicial: 20.716 persones;
 - la valoració de revisió: 18.527 persones;
 - en total, doncs, esperen valoració: 39.243 persones;
 - l'elaboració PIA inicial, grau I: 21.158 persones;
 - l'elaboració PIA inicial, graus II i III: 9.306 persones;
 - l'elaboració PIA, revisió: 18.767 persones;
 - en total, doncs, esperen l'elaboració del PIA: 49.231 persones;
- La creació de places residencials públiques, per tal de no deixar en mans privades la cobertura d'aquesta necessitat social;
- La revisió dels criteris actuals per valorar les persones amb problemes de salut mental;
- El respecte escrupolós de la competència exclusiva de les comunitats autònomes en matèria d'atenció social;
- La simplificació del complex desenvolupament normatiu per accedir a les prestacions que preveu la Llei;
- L'assignació de recursos suficients per fer front a les necessitats de la població del

- territori de Catalunya sobre la base de l'equitat, evitant desequilibris territorials;
- La dotació dels recursos humans necessaris per complir amb el temps legalment establert (en sis mesos) en la tramitació dels expedients: Catalunya és una de les comunitats autònomes que més temps hi destina, i supera de mitjana el temps legalment establert;
 - El compliment dels compromisos de finançament que marca la Llei, fent que es distribueixi a parts iguals el cost del finançament del sistema entre les diferents comunitats autònomes;
 - L'articulació d'una estratègia conjunta entre el Govern de Catalunya, els municipis i els consells comarcals per afrontar l'envelliment de la població;
 - L'envelliment actiu, entès com la promoció de l'autonomia: calen accions orientades a la prevenció de l'aparició de la dependència;
 - La transparència necessària en la gestió de les llistes d'espera de les places residencials;
 - Com en congressos anteriors, reclamem unes condicions laborals dignes per a les persones treballadores de gerontologia, regides a Catalunya per un conveni d'àmbit estatal.

Per tot el que s'ha exposat anteriorment, volem reclamar que es duguin a terme accions d'inversió en prevenció versus la despesa en atenció, per promoure l'autonomia, i així poder posposar, tot el temps que sigui possible, l'aparició de signes de dependència.

5.A) Participació

Com a persones grans volem exercir i donar suport en la vida política, des de l'acció directa i participació activa en els diversos espais de reivindicació i construcció d'una societat més justa perquè “les persones grans hem de participar activament en la formulació i en les polítiques que afecten directament el nostre benestar, des de la solidaritat amb altres generacions, en una societat per a tothom; aquest principi ha de ser entès des del dret a la lliure associació.” (Carta dels drets i deures)

Aquest apartat l'estructurem des dels compromisos a adquirir amb el conjunt de la societat, més concretament amb les dones i la joventut, així com també amb d'altres moviments socials, generadors de canvis i transformació.

a. Compromís amb les dones

Quan parlem de les dones, és important tenir en compte algunes dades demogràfiques, com ara la natalitat. L'any 2015, Espanya ocupava el quart lloc des de la cua, amb 1,33 fills per dona (segons l'Eurostat), amb una mitjana d'edat en la maternitat de 32 anys. L'any 2017, el 10% de les llars tenien una composició monoparental. Aquesta situació

figura acompanyada d'una escassa política pública de protecció a la família.

La situació de la dona, doncs, és diferent a la de la joventut, ja que aquesta pateix una discriminació històrica en tots els àmbits de la vida, ja sigui pública, laboral o familiar. Des d'aquest Congrés, hem de donar ple suport al moviment de les dones i reclamar:

- El ple desenvolupament i l'actualització de la Llei 39/1999, de 5 de novembre, per promoure la conciliació de la vida familiar i laboral de les persones treballadores;
- El ple desenvolupament i l'actualització de la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes;
- La discriminació positiva en la vida pública de la dona (treball, administracions, etc.);
- La defensa dels èxits assolits fins ara, especialment davant dels últims plantejaments de les organitzacions de la dreta espanyola i catalana;
- Una legislació seriosa i contundent sobre totes aquelles accions, especialment de lluita contra la violència masclista, que atemptin contra els drets de les dones en l'exercici lliure de la seva vida.

b. Compromís amb la joventut

La nostra joventut és un dels sectors de població que més està pagant les conseqüències de la crisi econòmica i social que patim. Per això, el nostre Congrés ha de reclamar la transferència de recursos socials a aquest sector de població. Amb caràcter general, reclamem:

- Pla de xoc per estimular l'ocupació juvenil;
- Establir aliances entre el Consell Nacional de Joventut i el Consell General de la Gent Gran de Catalunya per a l'elaboració i execució de projectes comuns;
- Pla d'habitatges per a joves;
- Pla de política cultural;
- Mentoria amb el nostre jovent, gràcies a l'experiència acumulada.

c. Compromís en l'exercici dels deures

Més enllà de la reclamació de drets, volem fer notar que l'exercici d'aquests drets comporten deures i responsabilitats. Aquests deures són els que adquirirem per arribar a fer efectius els nostres drets:

- No discriminar per causa de l'edat;
- Vetllar per la nostra qualitat de vida;
- Denunciar possibles situacions de maltractament;
- Aportar la nostra experiència en l'aprenentatge;
- Mantenir-nos actius i actives en la societat;
- Participar en els diferents grups i moviments socials;
- Conviure, amb respecte i tolerància, amb l'entorn i la diversitat;
- Implicar-nos en la nostra atenció;
- Ús coherent i responsable dels recursos;

- Facilitar la creació de vincles de col·laboració, de formació i transferència d'experiència
- Seguiment de les propostes i com aquestes esdevenen accions concretes.

Qüestionari del document base de la ponència A

Municipi:

Comarca:

Entitat:

Heu contestat el qüestionari individualment o en grup?

- Individualment
- En grup

SI L'HEU CONTESTAT INDIVIDUALMENT, podeu indicar el vostre sexe?

- Home
- Dona

SI L'HEU CONTESTAT EN GRUP, podeu indicar aproximadament quants homes i quantes dones formaven el grup que l'heu contestat?

- Homes: _____
- Dones: _____

1. Pensions contributives, no contributives i renda garantida de ciutadania

- Quins són els principals problemes o mancances de les pensions que tenen les persones grans actualment?

- En quins tipus de pensions es troben aquests problemes o mancances? (Podeu marcar més d'una opció.)
 - Contributives de jubilació
 - Contributives d'incapacitat
 - Contributives de viduitat
 - No contributives de jubilació
 - No contributives d'invalidesa

- Quines conseqüències tenen en les persones grans aquests problemes o mancances detectats en les pensions?

- Considereu que la renda garantida de ciutadania actual, prestació a través de la qual s'asseguren els mínims d'una vida digna a les persones i unitats familiars que es troben en situació de pobresa, és suficient?

- Sí
- No
- No ho sé

2 Discriminació

- Penseu que actualment les persones grans de Catalunya pateixen algun tipus de discriminació?

- Sí
- No
- No ho sé

- Si penseu que sí, quins tipus de discriminació pateixen actualment les persones grans de Catalunya?

3 Voluntats anticipades / Mort digna

- Penseu que a Catalunya actualment tenim l'oportunitat de ser nosaltres els que decidim com i quan volem finalitzar la nostra vida, si no té la qualitat que desitgem?

- Sí
- No
- No ho sé

- Si heu contestat que *no*, per quin motiu penseu que no hi ha aquesta possibilitat, quines mancances o quines traves hi ha?

- El document de voluntats anticipades és un recurs que pot facilitar-ho. Creieu que aquesta possibilitat és prou coneguda per la població?
 - Sí
 - No
 - No ho sé
- Considereu que l'eutanàsia hauria d'estar legislada per garantir, en els casos que es consideri com a opció, una mort digna?
 - Sí
 - No
 - No ho sé

4 Maltractament

- Considereu que els maltractaments a les persones grans són un problema a Catalunya....?
 - Amb molta incidència
 - Amb bastanta incidència
 - Amb poca incidència
 - Amb gens d'incidència
 - No ho sé
- Creieu que hi ha prou recursos a Catalunya per treballar sobre la prevenció dels maltractaments a les persones grans?
 - Sí
 - No
 - No ho sé
- Si heu contestat que no, quins recursos creieu que cal crear o ampliar?

- I amb relació a la detecció i intervenció dels maltractaments a les persones grans, considereu que hi ha prou recursos?
 - Sí
 - No
 - No ho sé

- Si heu contestat que no, quins recursos o serveis penseu que cal crear, ampliar o reforçar?

- Amb qui considereu que cal treballar quan es detecta un cas de maltractaments a persones grans? (Podeu marcar més d'una opció.)
 - Amb la persona maltractada
 - Amb la persona maltractadora
 - Amb l'entorn de la persona maltractada (familiars, persones cuidadores, amistats...)

5 Habitatge

- Considereu que les persones grans de Catalunya tenen problemes amb els seus habitatges?
 - Molts problemes
 - Bastants problemes
 - Pocs problemes
 - Cap problema
 - No ho sé
- En el cas que considereu que sí que tenen problemes amb els seus habitatges, podeu concretar quins?

- Com valoreu les alternatives següents per millorar els habitatges de les persones grans de Catalunya?
 - Ampliació de les ajudes públiques per a l'adaptació dels habitatges
 - Molt necessari
 - Bastant necessari
 - Poc necessari
 - Gens necessari
 - No ho sé
- Foment i promoció dels habitatges compartits
 - Molt necessari
 - Bastant necessari
 - Poc necessari

- Gens necessari
 - No ho sé
- Habitatges de protecció oficial de lloguer destinats a persones grans, amb serveis adaptats i amb serveis de suport (sanitaris, alimentació, etc.)
 - Molt necessari
 - Bastant necessari
 - Poc necessari
 - Gens necessari
 - No ho sé
 - Suport i ajudes per a cooperatives privades d'habitatges per a les persones grans amb serveis compartits (neteja, atenció sanitària, menjador, restauració, etc.)
 - Molt necessari
 - Bastant necessari
 - Poc necessari
 - Gens necessari
 - No ho sé
 - Teniu altres alternatives, diferents de les anteriors, per millorar els habitatges de les persones grans de Catalunya?
 - Sí
 - No
 - No ho sé
 - Si heu contestat que sí a la pregunta anterior, podeu concretar quines altres alternatives teniu?

6 Formació

- Què penseu que aporta la formació a les persones grans?

- Considereu que les persones grans necessiten més suport i recursos per formar-se?
 - Sí
 - No
 - No ho sé

- Si heu contestat que sí, quins suports o recursos penseu que calen?

7 Salut

- En relació amb la prevenció i manteniment de la salut de les persones grans de Catalunya, amb quins problemes o mancances es troben o tenen actualment les persones grans?

- Penseu que és necessari que els serveis sanitaris i els serveis socials es comuniquin i es coordinin entre ells per tractar les persones que utilitzen els dos serveis?

- Sí
- No
- No ho sé

- A partir de la vostra experiència viscuda, com valoreu la coordinació que hi ha actualment entre els serveis sanitaris i els serveis socials quan es tracta de casos de persones que comparteixen, és a dir, que requereixen en un mateix moment serveis sanitaris i serveis socials?

- Adequada
- No adequada
- No ho sé

- En el cas que hàgiu contestat que no és adequada, per quin motiu la valoreu així, quins problemes comporta, quines conseqüències té per a la persona tractada?

8 Dependència

- Creieu que el suport i ajudes a la dependència que s'ofereixen actualment són suficients?

- Sí
- No
- No ho sé

- I penseu que arriben a totes les persones grans que ho necessiten?
 - Sí
 - No
 - No ho sé
- Quines creieu que són les principals mancances que tenen les persones grans amb dependència de Catalunya actualment?

9 Compromís amb les dones

- Considereu que hi continua havent desigualtats a la nostra societat entre homes i dones?
 - Sí
 - No
 - No ho sé
- Com penseu que ha evolucionat la situació de la dona respecte a l'home en aquests darrers anys?
 - S'ha millorat molt el tema de les desigualtats
 - S'ha millorat bastant el tema de les desigualtats
 - S'ha millorat poc el tema de les desigualtats
 - No s'ha millorat gens el tema de les desigualtats
 - No ho sé
- Quines percebeu que són les principals desigualtats actuals entre homes i dones?

10 Compromís amb la joventut

- I, en relació amb la joventut, quins penseu que són els principals problemes que l'afecten actualment?

- Voleu afegir algun comentari més d'interès relacionat amb la ponència A?

PONÈNCIA B

“Les persones grans del futur: polítiques d’adaptació de la societat a l’envelliment”

**gent
gran**

8è Congrés Nacional 2019

TENIM VEU, DECIDIM

Si teniu accessibilitat, us demanem que **preferiblement contesteu el qüestionari en línia** a través del web: http://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematicos/gent_gran/congres_nacional_de_la_gent_gran/8e_congres_nacional_gent_gran.

En el cas que us sigui més fàcil contestar-lo en paper, recordeu que el podeu retornar per correu postal o correu electrònic.

1.B) Marc conceptual

PONÈNCIA B

“LES PERSONES GRANS DEL FUTUR: POLÍTIQUES D’ADAPTACIÓ DE LA SOCIETAT A L’ENVELLIMENT”

a. Declaració de principis

L’Assemblea General de les Nacions Unides va adoptar formalment *l’Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible*. Això suposa un pla d’acció a favor de les persones, el planeta, la prosperitat, la pau universal i l’aliança entre tots els països a l’hora d’implementar-la.

L’Agenda conté 17 objectius de desenvolupament sostenible (ODS) amb 169 fites associades. Aquestes fites es refereixen a l’erradicació de la pobresa i la desigualtat, la seguretat alimentària, la salut, el consum i la producció, el creixement, l’ocupació, les infraestructures, la gestió dels recursos naturals, els oceans, el canvi climàtic, i també la igualtat de gènere, la pau, la inclusió social, l’accés a la justícia i la mobilitat.

En el mes d’abril de 2016, Catalunya es compromet amb l’Agenda 2030. Amb aquesta finalitat, es pretén elaborar un pla nacional en la mesura que Catalunya pugui decidir i gestionar el present i el futur de la seva població i guiar la transició cap a un país sostenible.

A més, amb els acords internacionals subscrits a Quito el 2016 i a Kuala Lumpur el 2018, la Generalitat de Catalunya resta compromesa amb la necessitat de reorientar les polítiques urbanes cap a models més sostenibles, inclusivament i integradors, a través de l’elaboració de *l’Agenda urbana de Catalunya*.

Les Nacions Unides també han creat el grup obert sobre l’envelliment (Open-ended Working Group on Ageing, OEWG), que treballa per enfortir les polítiques dels estats membres a fi de protegir els drets humans de la gent gran. Entre d’altres, l’OEWG se centra en situacions com:

- La protecció i la seguretat social, per garantir l’atenció als grups més vulnerables i pal·liar les diferències geogràfiques;
- L’educació, la formació i l’aprenentatge permanent, per facilitar la generació de

- capacitats al llarg de tota la vida i l'apoderament necessari per desenvolupar-les;
- L'autonomia i la independència, per prendre decisions i portar les regnes de la pròpia vida;
- Les cures pal·liatives, per garantir que s'apliquin a llarg termini i de manera integral a fi d'abastar totes les dimensions de la vida.

A casa nostra, a instàncies del Parlament, el juliol de 2017 s'aprova la memòria preliminar de l'Avantprojecte de llei per a l'adaptació de la societat catalana a l'envelliment, que parteix de tots els compromisos i encàrrecs normatius esmentats anteriorment. Però aquesta no és la primera actuació en temes de polítiques de gent gran que s'ha fet al territori.

Des de principis dels anys 90, Catalunya ha demostrat ser pionera en l'establiment de polítiques per adaptar la societat a l'envelliment actiu. Entre altres temes, s'han dut a terme les accions següents:

- S'ha elaborat el Pla integral de la gent gran, a fi d'adaptar la societat catalana als grans canvis demogràfics i socials que s'estan produint;
- S'han recollit les aportacions fetes a les convencions de les veus de les persones grans de Barcelona al llarg dels darrers anys (la darrera de les quals s'ha fet el març de 2019);
- S'han celebrat set congressos de la gent gran de Catalunya, els manifestes dels quals fixen les línies de treball a seguir en els períodes entre els congressos;
- S'ha aprovat la Carta dels drets i deures de la gent gran de Catalunya per l'Acord del Govern de 8 d'octubre de 2003, amb el vistiplau previ del Consell de la Gent Gran de Catalunya.

Ara, endeguem els treballs preparatoris del 8è Congrés de la Gent Gran de Catalunya, perquè, tot i que hem recorregut molt de camí, encara ens queda molt per fer:

Les persones grans no tenim ni el lloc ni la visibilitat que ens pertoca en la societat que hem ajudat a construir: un cop finalitzada la nostra vida laboral, passem a un segon pla, restem invisibles;

- No s'aprofita l'experiència ni el treball d'unes generacions que hem protagonitzat grans canvis socials, econòmics i polítics al nostre país;
- Quan arribem a la jubilació, les nostres condicions i la nostra qualitat de vida es malmeten en funció dels poders econòmics especulatius i (sovint) de l'aplicació política que en fan els partits que els obeeixen. Necessitem mantenir i millorar l'estat del benestar que ja tenim per viure i envellir amb dignitat;
- En els darrers anys hem constatat com s'ha incrementat la desigualtat: malgrat la crisi dels anys 2007-2014, el cert és que, al llarg del termini 1990-2018, el creixement acumulat del PIB ha estat aproximadament un 83%. Aquest creixement, però, no s'ha reflectit en una redistribució de la riquesa entre els diferents sectors de la població. La nostra societat genera prou riquesa i recursos per cobrir a bastament les necessitats de la gent gran i garantir-ne un envelliment digne.

Des dels inicis de la humanitat, la lluita dels éssers humans ha estat viure més anys i en millors condicions, i tot i les actuacions i compromisos que s'han dut a terme, la gent gran continuem necessitant que l'estat del benestar sigui millor per poder viure i envellir amb dignitat.

En el moment de néixer, es preveu que una persona pot viure fins als 86 anys (si és dona) o fins als 81 (si és home). A mesura que anem creixent, el càlcul de les esperances de vida es va modificant: segons l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat), una persona que arriba als 70 anys pot viure 19 (si és dona) o 15,5 anys més (si és home); una persona de 80 anys pot viure 11 (si és dona) o 9 anys més (si és home), i una persona de 90 anys espera viure uns 5 (si és dona) o 4 anys més (si és home). Som un dels primers països del món pel que fa a l'esperança de vida.

L'Idescat també ens ofereix dades del total de la població. A principis de 2018 érem 7.543.825 habitants. D'aquestes persones, 1.381.283 (un 18%) tenen més de 65 anys i 460.473 (un 6%) en tenen més de 80 (1.950 de les quals passen dels 100 anys). En total, la gent gran representa, avui, un 24% de la població catalana. El total de persones que estaran a l'inici o en situació de jubilació el 2040 (les nascudes entre el 1970 i el 1980, aproximadament) arribarà als voltants del 29%.

La demografia, però, no és una ciència que marca una línia contínua i previsible. Hi ha molts factors que poden influir en les previsions que es fan a mitjà i llarg termini: en contra del que es pot pensar, pot ser que les persones que ara tenen 50 anys tinguin menys esperança de vida que les que ara n'acaben de fer 80, per la intervenció de factors disruptius com ara la contaminació o l'estrès, per exemple. La previsió que ens presenta l'Idescat, amb aquesta tendència a l'augment de la població gran i amb un notable increment de l'esperança de vida i una baixa natalitat (fruit de la manca de recursos i de polítiques de suport), mostra una variació notable en la composició de la població, que es torna cada cop més longeva. Aquest escenari fa necessària, ja ara, l'adopció de mesures polítiques específiques per fer front a la nova estructura de la població que es preveu en el futur.

Les condicions de la vida laboral viscuda i la desigualtat socioeconòmica influeixen en l'esperança de vida, la salut i el benestar de les persones.

Tenim dret a una atenció social i sanitària, que sigui assequible i de qualitat, que ens permeti viure amb dignitat i mantenir-nos independents i autònoms el màxim de temps possible per participar plenament en la societat.

Les polítiques i els recursos dedicats a satisfer aquestes necessitats no sols no milloren i no estan preparats per abordar els nous reptes, sinó que són retallats i empitjorats pels diferents governs.

A la nostra societat no hi ha una estratègia coordinada sobre com afrontar l'envelliment. Cal abordar l'envelliment poblacional i planificar a curt, mitjà i llarg termini com donar resposta a aquesta situació, la present i la futura.

Cal conscienciar el conjunt de la societat que tots serem un dia o altre persones grans, que el que ara construïm serà per a tothom.

És necessari dissenyar polítiques que afrontin el desequilibri territorial existent a Catalunya: hi ha zones altament poblades i amb una important cartera de serveis, però també hi ha moltes zones rurals despoblades que estan aïllades i allunyades dels serveis bàsics.

Cal que abordem territorialment l'anàlisi i el debat de tot un seguit de temes que marquen, i marcaran, l'agenda política a curt, mitjà i llarg termini... **per aconseguir que l'envelliment i la longevitat siguin vistos com un èxit i com una oportunitat, no com un problema.**

Aquests temes són:

2.B) Solitud

L'augment de l'esperança de vida ha provocat que en els últims decennis s'hagi incrementat la població de més de 65 anys. La longevitat, però, també comporta inherentment elements negatius, com la soledat.

Tot i que experimentar la soledat no volguda no és un sentiment exclusiu de les persones grans, sí que en aquestes hi convergeixen sovint factors que la precipiten, potencien o cronifiquen. Aquests factors poden portar l'aparició de la soledat no volguda, que condiciona la salut i la qualitat de vida. Els factors als quals fem referència són de caràcter sociodemogràfic, psicològic, social o estan relacionats amb la salut, com ara: la jubilació; la pèrdua de parella, familiars, amics o el lloc de residència; les dificultats de mobilitat o el deteriorament sensorial, per exemple.

La soledat, tot i no ser una malaltia, pot tenir efectes perjudicials per a la salut física tals com la disminució de la resistència a la infecció, l'increment de la pressió sanguínia, la baixa energia o els alts nivells de son i fatiga.

També té conseqüències en el funcionament cognitiu general, amb una certa probabilitat de deteriorament, que afecta la memòria, la velocitat de processament, etc., la qual cosa pot comportar que hi hagi un risc més elevat de patir demència i Alzheimer.

Finalment, els efectes emocionals de la percepció de la soledat no volguda estan vincu-

lats a problemes de salut mental, depressió i desig de morir. És habitual que la persona pugui sentir por, desesperança, tristesa, buidor, baixa autoestima i vulnerabilitat.

A més a més, els centres d'atenció primària no alleugereixen aquest problema, ja que, com dèiem, la soledat no és una malaltia.

Les possibles respostes a aquesta problemàtica són molt variades i complementàries i van des de les intervencions grupals, amb activitats de suport i educatives, que es basen en recursos comunitaris existents, fins a les que incrementen les oportunitats d'interacció social dirigides a l'entrenament sociocognitiu.

Cal difondre i donar visibilitat arreu del territori a les diferents accions que ja es duen a terme en la lluita contra la soledat no volguda de les persones grans. Cal que les administracions donin més suport a les mesures ja existents.

Les persones grans preferim centrar-nos en les nostres habilitats en comptes de discapacitats. Per això s'ha de fer una proposta seriosa i contundent de prevenció i atenció de la soledat no volguda perquè no esdevingui patològica.

En un món on la comunicació ha esdevingut ràpida i eficaç i pot arribar a tot arreu i a tothom, en una societat comunicada gràcies a les noves tecnologies, les persones de qualsevol edat que es troben soles poden deixar de sentir solitud gràcies a la facilitat que hi ha avui dia per interrelacionar-se.

Però aquest fet encara pot deixar alguns de nosaltres en una situació d'aïllament encara més gran, ja que l'accés a la tecnologia no és universal. Necessitem suport per pal·liar la fractura digital existent entre les persones grans i les noves tecnologies. En un món cada cop més global i digitalitzat és vital que ens facilitin l'accés i la participació en les diferents plataformes i dispositius digitals.

El canvi tecnològic també pot ajudar a fer els serveis de cura més eficaços, amb la domòtica o el control a distància de la nostra situació en cada moment. Demanem a les administracions que ens facilitin aquestes eines i ens n'ensenyin l'ús per apoderar-nos, i que comptin amb nosaltres com a subjectes actius d'aquest canvi tecnològic.

El desconeixement de les eines digitals ens pot dur a situacions de discriminació, perquè ens condueix a un aïllament funcional i social cada vegada més gran.

El canvi tecnològic ja està provocant que l'Administració electrònica i, per tant, la relació amb les administracions quedin fora de l'abast de molts de nosaltres, cosa que ens provoca més indefensió i aïllament davant les administracions públiques.

La revolució tecnològica ens està deixant fora dels serveis bàsics per a la nostra vida quotidiana, com la relació amb la banca en línia, les compres de béns i serveis per

internet o l'accés a la cultura i l'oci.

Les xarxes socials es van inventar per socialitzar, i el seu èxit mundial s'atribueix a la seva capacitat per pal·liar la soledat. Hem de poder accedir a aquestes eines en igualtat de condicions, i fer que siguin accessibles també per a nosaltres.

3.B) Acceptació del cicle de la vida i la mort

Cal fer front al consumisme i al culte als valors materials que ara ens dominen i, per això, cal compartir espais cívics d'intercanvi social entre generacions per fomentar la transmissió de coneixements i valors, i acceptar amb naturalitat el cicle de la vida.

A causa de la millora de les condicions i de l'esperança de vida, durant el segle xx, la nostra civilització s'ha volgut allunyar de l'envelliment i s'ha anat allunyant de la mort com a fet inevitable i quotidià.

La laïcitat creixent de la societat ha fet que anéssim a buscar altres maneres d'interpretar la pròpia mort i la dels éssers més propers que responen millor a les creences i necessitats de cadascú. Aquesta obertura de mires ha estat molt positiva perquè la mort ha deixat de ser entesa com a calamitat o càstig i permet altres visions interpretatives, creences i rituals. Tanmateix, hem anat perdent la relació filosòfica, personal i íntima amb la nostra mort i amb la dels nostres éssers estimats, amb la qual cosa, davant la mort d'un ésser estimat, moltes vegades no sabem com reaccionar ni com explicar-ho als nostres infants.

El negoci de les funeràries encara despersonalitza més aquest moment tan íntim, personal i comunitari que significa acomiadar un ésser estimat, un veí o un amic. La vetlla s'ha fet impossible i el rebombori dels tanatoris no permet el recolliment que alguns busquen en el moment d'acomiar la persona estimada.

La nostra societat amaga la mort i oculta tot allò que està relacionat amb la fi de la vida. Els mitjans de comunicació ens expliquen les morts llunyanes i massives, però la imatge de la mort s'amaga; amb l'argument de no ferir sensibilitats estem fent que les persones que han perdut la vida quedin despersonalitzades i esdevinguin una xifra, cosa que ens fa insensibles davant les guerres i vulneracions del dret a la vida arreu del món.

Hem de poder enterrar els nostres morts de la Guerra Civil que encara no hem recuperat i que tenen dret a una sepultura en condicions. Demanem la reparació per a les persones que van perdre la vida i no han pogut rebre l'homenatge personal i col·lectiu que es mereixen.

Els processos de dol requereixen l'acceptació de la mort; cal ensenyar els infants al

llarg de la vida com fer front a la pèrdua dels éssers estimats, i als dols diversos que ens suposa el mateix fet de viure.

Cal que la societat, la comunitat i la família ens ajudin a tots perquè el procés final de la vida sigui el més plàcid possible, tant si és en edat avançada com si és en edat més jove. Tots, grans i joves, hem de poder parlar obertament de la malaltia, de la pèrdua d'un ésser estimat per mort sobtada, per accident, etc., i sentir-nos acompanyats en aquest trànsit.

Caldria fomentar grups d'acompanyament a persones que reben cures pal·liatives i crear xarxes de suport pròpies d'una societat compassiva.

I també volem lloar el paper d'algunes entitats que acompanyen les persones en la mort i el dol, perquè, tot i que són processos naturals, a vegades poden arribar a ser traumàtics per a la persona i la família.

4.B) Visibilització

Des de la Declaració de Santander de l'any 2005, ha millorat molt el relat que uns i altres mitjans de comunicació fan de les persones grans.

Tot i aquesta millora, encara no n'hi ha prou. Hem de seguir sent reivindicatius per tal que ens mostrin com a persones amb els mateixos drets i deures de sempre. L'edat no ens fa ciutadans de segona, tot i que, a vegades, les necessitats són diferents.

No som tan sols consumidors de serveis i recursos, ni tampoc una càrrega per a la societat. Encara són força les notícies que fan referència a la gent gran en aquests termes, sobretot en relació amb les pensions. Les persones grans hem de ser notícia per la nostra contribució a la societat i per les moltes activitats i aportacions que fem per al benestar comú i el sosteniment de la família.

És necessari donar visibilitat a la diversitat que hi ha entre les persones grans: hi ha persones autònomes i heterònomes, dependents i independents, formades i amb poca formació, amb ingressos i amb recursos limitats, algunes molt socialitzades i d'altres no tant...

No es tracta de demanar una programació específica, perquè la gent gran és diversa. Cal que la programació sigui transversal, però que abasti interessos molt variats.

Com en qualsevol altre grup d'edat, cal vetllar perquè la bretxa tecnològica i l'ús de les xarxes socials per part de les persones grans no suposin un nou risc i l'aparició de noves formes de maltractament. Cal que aquestes eines considerin també les persones grans i les seves característiques com a usuàries.

Les administracions públiques han de millorar la seva política de comunicació i han d'estar atentes al tracte que es dona als més grans i al fet de no emprar estereotips degradants.

Demanam respecte al dret a informar i a ser informats, i la implicació del Consell Audiovisual de Catalunya, a fi i efecte de construir, entre tots, una imatge més real i menys assistencial de la gent gran.

5.B) Intimitat, afectivitat i sexualitat

Totes les persones, també les grans, tenen dret a seguir mantenint lliurement relacions d'afectivitat, incloses les relacions sexuals.

Per a les persones grans que viuen en institucions, cal garantir-los que puguin gaudir d'aquesta faceta de la vida en plena llibertat i intimitat.

Cal respectar la diversitat de gènere i l'orientació sexual, així com les diverses formes d'estimar en llibertat, de mostrar afectivitat i la concepció personal de l'amor, i els lligams afectius i de vincle que es desitgin.

També les persones grans LGBTI han de poder gaudir amb llibertat i naturalitat la seva sexualitat en centres residencials.

Cal seguir conscienciant sobre les mesures de protecció de malalties de transmissió sexual i crear espais on es pugui abordar el tema afectiu i sexual amb total privacitat, i amb l'ajuda de professionals, si s'escau.

Cal que totes les persones que treballen i estan en contacte amb persones grans respectin el dret a la intimitat i al pudor, de manera que en la seva atenció tinguin la cura necessària per no caure en la cosificació de la persona.

És important entendre que la persona que no es pot valer per cuidar el seu cos i que necessita ajuda, ja li és prou difícil acceptar aquest contacte físic no desitjat, i que espera que el seu cos sigui tractat amb la mateixa delicadesa amb què ho faria ella mateixa.

6.B) Qualitat de vida

L'allargament de l'esperança de vida, gràcies als avenços científics i socials, ha comportat un envelliment progressiu de la població, que implica haver d'afrontar nous reptes per establir un nou model de societat que garanteixi una bona qualitat de vida.

Tant les persones grans com les seves famílies i la societat en general, s'han de sentir apel·lades en la lluita per la qualitat de vida de la gent gran, ja que, finalment, és una qüestió que ens afecta i ens afectarà a tots directament o indirecta.

L'augment del percentatge d'envelliment i sobreenvelliment en l'àmbit global, acompanyat de canvis socials i culturals, ha desembocat en una forma d'atenció a les persones grans que no ha estat prou afrontada pels governs, i sovint aquests han respost amb la improvisació per cobrir les necessitats més urgents.

Per aquest motiu, ens preguntem si davant d'aquest canvi generacional, els governs estan prou preparats per acollir les persones grans, o si destinen prou mitjans i recursos per poder atendre les demandes a les quals s'hauran de donar resposta per garantir l'adequada protecció per gaudir d'una vellesa digna i segura.

Cal buscar una fórmula que impliqui el món i els àmbits social, econòmic, cultural i cívic, i, sobretot, cal fer valer els nostres drets per reconèixer la promoció de l'envelliment. Aquesta fórmula s'ha de fonamentar en:

- La igualtat d'oportunitats.
- L'aprofitament del potencial de les persones grans.
- La solidaritat intergeneracional.
- L'eficiència.
- La qualitat de l'atenció i dels serveis.
- La preservació de l'autonomia i la dignitat.
- La cooperació intersectorial.

Cal, en definitiva, que es respecti l'autonomia de les persones grans davant de qüestions organitzatives, i prioritzar la identificació de les seves necessitats a fi de poder viure de manera autònoma tant temps com es pugui. Per fer-ho cal estimular la participació de la mateixa gent gran.

Cal subratllar que els 15 països més desenvolupats de la Unió Europea (UE-15) dediquen a polítiques socials un 3% més que Espanya. Això es tradueix en una inversió de 30.000 milions d'euros anuals menys que la mitjana de l'Europa dels quinze.

Per dotar els serveis socials de prou mitjans econòmics, en primer lloc, cal la voluntat política per fer-ho. El compliment dels drets socials universals no és un cost, ni una càrrega, sinó un dret adquirit pel sol fet de ser persones i voler gaudir de l'etapa final de la vida amb dignitat.

Cal crear una agència catalana per tal de gestionar un sistema que garanteixi els recursos econòmics i personals necessaris a fi de millorar la qualitat de vida de les persones grans.

Cal que el nou sistema sigui respectuós amb els drets humans i la dignitat, centrat en

la persona, disponible, accessible, assequible, complet, continuat, transparent, sensible, orientat vers els resultats i basat en l'evidència.

Cal tenir en compte les conseqüències derivades de la institucionalització. El desarrelament de la persona a la llar on ha viscut una part important de la seva vida, els seus espais, els racons i les intimitats o la pèrdua d'orientació, significa entrar en un règim de vida que no ha estat ni escollit ni entrenat.

Cal que els processos d'adaptació a la vida institucionalitzada siguin els més suaus i adaptats a la necessitat de la persona. Cal entendre que aquesta adaptació al nou habitatge, en una comunitat no escollida, comporta un procés de dol i pèrdua important per a la persona, no només del seu habitatge, sinó de la seva comunitat i les seves rutines en l'espai i l'entorn en què vivia.

7.B) Solidaritat intergeneracional

Les persones grans hem viscut una etapa de grans canvis socials i tecnològics. És gratificant i educatiu explicar totes les nostres vivències i memòries a les noves generacions successores, perquè puguin descobrir la nostra memòria històrica.

La nostra generació i les predecessores van haver de lluitar molt per aconseguir tots els avenços socials que actualment gaudim. A través de lluites socials i reivindicacions polítiques vam aconseguir la sanitat universal, un ensenyament de qualitat i pensions públiques. Cal fer saber a les noves generacions que les condicions en què vam viure i lluitar eren molt adverses, i cal fer-ho saber especialment per evitar retrocessos en la protecció social.

Cal conscienciar les noves generacions que ni les prestacions socials ni la jubilació és quelcom que els queda lluny. Cal una implicació social transversal en aquests aspectes. En aquest sentit, la referència als 65 anys com a inici de la consideració de gent gran pot generar problemes: actualment, força persones estan pensant ja més en els 67 que en els 65. De fet, l'edat en què finalitza l'etapa laboral de les persones hauria de ser, només, un element referencial en la consideració del col·lectiu de gent gran: establir els 65 (o els 67) com a barrera inamovible pot generar més discriminació i complexitat en situacions que ja, per si mateixes, són difícils de manegar.

Paral·lelament, les persones d'edat tenim dificultats per entendre els models de vida, les opinions i les posicions de les persones joves. Cal construir espais comuns de coneixement, debat i comprensió, treballant-hi junts. Cal establir programes dissenyats i planificats a consciència que es basin en l'intercanvi d'experiències i en la transmissió de valors, que tinguin continuïtat en el temps i que siguin capaços de fomentar la cohesió social.

Les administracions públiques han de fomentar les relacions socials i afectives entre infants, joves, adults i persones grans. Aquestes relacions enriqueixen i afavoreixen la cohesió social. Cal atendre totes les generacions segons les seves necessitats, i potenciar-ne la col·laboració i l'entesa, i no permetre la confrontació entre elles.

Actualment, aquesta relació té lloc, en gran mesura, en l'entorn familiar, però cal estendre-la a entorns socials més amplis, com el barri o el municipi. En aquestes relacions hem de treballar, de manera conjunta, temes d'interès social que afecten totes les generacions, com les pensions dignes, la no precarietat o la conciliació familiar.

Juntament amb els més joves, hem de fer accions per conèixer altres cultures, altres maneres de fer i de pensar, altres desitjos, i també altres maneres de conviure, per convertir-ho en experiències positives i pròpies, si s'escau.

Cal trobar noves formes per optimitzar els diferents espais públics existents tenint en compte la gran varietat d'usos i necessitats.

8.B) Participació i representativitat

Cal que en tots els municipis de més de 20.000 habitants i en tots els consells comarcals hi hagi un consell consultiu de la gent gran.

Com el Consell de la Gent Gran de Catalunya, els consells consultius de la gent gran haurien de ser òrgans de consulta i de participació de les persones grans en totes les temàtiques que els afecten, com a ciutadania gran.

En cada consell consultiu, haurien d'estar representades les principals entitats que tracten temes de la gent gran de la demarcació. Aquestes han d'abordar i actuar conjuntament els problemes comuns: salut, oci, serveis socials, transport, equipaments adequats...

El o la representant dels consells consultius en el Consell de la Gent Gran de Catalunya ha de fer la funció de corretja de transmissió, d'anada i tornada, entre la Generalitat de Catalunya i les diferents administracions i persones dels territoris.

Cal evitar la situació actual en què moltes demarcacions no tenen consell constituït. A través dels treballs i trobades d'aquest 8è Congrés, hem de garantir l'existència d'aquests consells, que tinguin un funcionament regular i que siguin proactius. Hem de demanar que, a més de la voluntat política de constituir-los, s'hi sumi el suport amb mitjans i personal necessari per desenvolupar-los.

Observem que les persones grans no estem representades en les administracions públiques, començant pels ajuntaments. Observem que, en general, hi ha poques regidories de gent gran. Això denota certa despreocupació per un tema tan sensible com aquest.

Sempre estem dins de la regidoria de benestar i salut, és a dir, estem sempre relacionats amb la dependència i la malaltia. Creiem que s'ha de potenciar la nostra participació i l'aportació tant social com institucional.

Cal que s'incloguin les persones grans en el diàleg civil sobre el desenvolupament sostenible i la transmissió intergeneracional de coneixements, valors i cultura.

Cal que s'encoratgin, impulsin i animin les persones grans a participar com a candidates en les eleccions legislatives.

Som, millor que ningú, els que coneixem les necessitats d'aquesta cinquena part de la població, que, a més, representa un percentatge molt elevat de votants.

Seguim reivindicant la necessitat que, a la Generalitat de Catalunya, hi hagi un departament (unitat orgànica) específic que desenvolupi polítiques integrals per a la gent gran i per a l'adaptació de la persona i la societat a l'envelliment.

9.B) Preparació per a l'envelliment i la longevitat

L'envelliment actiu es defineix com l'optimització de les oportunitats de salut, participació i seguretat per tal de millorar la qualitat de vida a mesura que les persones envelleixen.

Cal recordar, però, que es comença a envellir des que es neix. Per tant, és necessària que hi hagi més consciència del procés d'envelliment a totes les etapes de la vida (la dels petits, la dels joves i la dels adults). Hi ha una part de l'envelliment que sí que pot ser responsabilitat de cada persona. Per tant, la perspectiva d'edat s'hauria d'incorporar en el contingut curricular ja des de ben aviat.

Les persones i les administracions, cada una des del seu espai, han d'adaptar-se. És per això que ja s'ha fet una normativa a França, i a Catalunya, a instàncies del Parlament, ja s'ha presentat la memòria per atendre, de forma individual i col·lectiva, l'adaptació a l'envelliment.

L'envelliment actiu-participatiu és un tema acadèmic recurrent avui dia, però cal concretar quin és el seu significat per fer-ho extensiu a tota la societat i no només en fòrums especialitzats. L'envelliment actiu s'ha de complementar amb un envelliment productiu i comunitari, en què les persones grans formin part de tots els fòrums de participació possibles, com a subjectes actius i de planificació, no només com a subjectes passius o receptors de serveis.

La participació dels adults grans en aspectes socials, econòmics, culturals, espirituals i cívics, no es refereix tan sols a la capacitat per estar-hi físicament, sinó que fa referència a l'apoderament de les persones grans i a la seva capacitat de seguir decidint en els

aspectes en què estan immerses i en línia amb el seu propi projecte de vida.

Arribar a la jubilació amb una bona preparació mental per a l'acceptació del procés ens ajudarà molt a poder mantenir la trajectòria vital i sentir-nos útils a la societat.

La jubilació sovint comporta un canvi en les rutines de la vida en parella i en les relacions socials. Cal que el fet d'aturar l'activitat laboral no tingui un impacte negatiu en la capacitat cognitiva. Les persones que accepten el procés d'envelliment, estan més preparades per superar malalties o discapacitats; en resum, afavoreix una llarga qualitat de vida.

La vida estudiantil i la laboral estan molt ben planificades i estructurades, és per aquest motiu que la jubilació pot esdevenir un canvi massa sobtat i poc preparat. Cal que les administracions ajudin a realitzar un important treball preventiu perquè el procés de canvi vital que va de la situació *activa* a la *passiva* des del punt de vista laboral transiti en un entorn normalitzat de salut i benestar.

El segment de població més gran de 65 anys volem demostrar que, després del cessament de la nostra activitat professional, hi ha un món ple de noves oportunitats. Cal que visualitzem aquests anys com a aprofitables, per seguir aportant i aprenent al llarg de la vida, fins i tot durant la vellesa, i, per tant, gaudir d'un envelliment actiu i saludable.

La gent gran pot aportar un plus de temps, experiència, coneixements i valors. “Som grans i tenim temps, però no tenim temps per perdre” és una frase que resumeix a la perfecció la voluntat que té la gent gran de fer coses i d'incidir socialment.

El voluntariat és una de les formes que pot prendre la participació activa de les persones grans. Darrere del voluntariat, hi ha un ferm compromís d'actuació a favor de la societat i la persona. El voluntariat contribueix a la prestació de serveis de tota mena, i permet detectar i denunciar mancances i necessitats que estan ocultes d'alguna manera. El voluntariat permet crear i completar xarxes d'ajut, i aportar solucions amb col·laboració i coordinació dels serveis que ja es presten des del sector públic. De fet, si incorporéssim al PIB la valoració de totes aquestes tasques que la gent gran fa en forma de voluntariat, l'increment en la xifra de riquesa del país seria força significatiu.

Cal trobar estratègies i eines per viure de manera normalitzada aquesta etapa del cicle vital humà, de manera satisfactòria i lliure d'abusos i sobrecàrregues. En aquest aspecte, cal vigilar moltes dones grans que continuen fent tasques de cura en jornades massa llargues. Cal diferenciar l'envelliment productiu de “l'esclavitud de les àvies i els avis”.

Envellir activament no vol dir, en cap cas, només moure's. Hi ha multitud d'activitats també significatives i aficions formatives, lúdiques i culturals com, per exemple, la lectura, l'extensió universitària, les manualitats, l'exercici físic, les arts, el turisme, les excursions, els idiomes, la mentoria i el voluntariat...

Diferents estudis afirmen que la participació social, la cultural i la comunitària, fetes de manera activa, donen sentit a la pròpia vida i aporten recursos socials valuosos.

10.B) Desenvolupament sostenible

Cal crear consciència que és necessari viure amb més harmonia amb la natura.

En relació amb l'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible i el Pla nacional per a la seva implementació a Catalunya, la gent gran hi té molt a dir.

És imprescindible incloure la perspectiva d'edat en totes les polítiques que es dissenyin i, en concret, en les mesures que s'estableixen per combatre i pal·liar els efectes negatius del canvi climàtic, i per contribuir a la sostenibilitat de:

- Els ecosistemes terrestres, marítims i aquífers, incidint en l'impacte ambiental que fem les persones.
- El creixement econòmic, la producció i el consum, tenint en compte també la generació de residus que comporten aquestes activitats, i la necessitat de reduir-los i de potenciar-ne la reutilització.
- Els assentaments urbans, per fer-los amigables per a totes les edats.
- L'ús de les diferents energies, l'estalvi energètic conscient i la seva assequibilitat.

Les persones grans, com la ciutadania en general, hem de tenir informació certa i acurada per part de les diferents administracions públiques per actuar correctament en cada cas. Una millor informació facilitarà la participació i la dinamització de la gent gran en la realització de les mesures proposades per pal·liar els efectes negatius del canvi climàtic i generar un desenvolupament sostenible per a les futures generacions.

Questionari del document base de la ponència B

Municipi:

Comarca:

Entitat:

Heu contestat el questionari individualment o en grup?

- Individualment
- En grup

SI L'HEU CONTESTAT INDIVIDUALMENT, podeu indicar el vostre sexe?

- Home
- Dona

SI L'HEU CONTESTAT EN GRUP, podeu indicar aproximadament quants homes i quantes dones formaven el grup que l'heu contestat?

- Homes: _____
- Dones: _____

1 Solitud

- Considereu que la solitud no volguda és un problema per a les persones grans?
 - Sí
 - No
 - No ho sé
- Si heu contestat que sí, quines accions, serveis o recursos considereu que poden ajudar a minimitzar, revertir o acompanyar la solitud?

2 Acceptació del cicle de la vida i la mort

- Penseu que la societat actual facilita l'acceptació de la mort?
 - Sí
 - No
 - No ho sé

- Si heu contestat que no, què penseu que es pot fer per facilitar aquesta acceptació?

3 Visibilització

- Penseu que les persones grans són visibles als mitjans de comunicació, en la mateixa mesura que ho poden ser els joves, els infants, les dones, etc.?

- Sí
- No
- No ho sé

- Com valoreu el tractament que fan els mitjans de comunicació de les persones grans en general?

- Positiu
- Ni positiu ni negatiu
- Negatiu
- No ho sé

- Si heu contestat negatiu, què caldria fer en relació amb els mitjans de comunicació perquè fessin un tractament més positiu de les persones grans?

4 Intimitat, afectivitat i sexualitat

- Percebeu que les persones grans tenen dificultats per desenvolupar la seva sexualitat i afectivitat?

- Sí
- No
- No ho sé

- Si heu contestat que sí, quines mesures penseu que poden ser útils per superar aquestes dificultats?

5 Qualitat de vida

- Com valoreu que ha evolucionat a Catalunya el nivell de benestar de la població en general en els darrers anys?

- Ha millorat
- Està igual
- Ha empitjorat
- No ho sé

- En el cas que penseu que ha empitjorat, per quin motiu feu aquesta valoració?

- Com penseu que estem evolucionant pel que fa al benestar de la població respecte d'Europa?

- Ha millorat
- Està igual
- Ha empitjorat
- No ho sé

- En el cas que penseu que ha empitjorat, per quin motiu feu aquesta valoració?

6 Solidaritat intergeneracional

- Com creieu que ha evolucionat al llarg dels anys la relació existent entre generacions?

- Ha millorat, actualment hi ha més relació
- S'ha mantingut
- Ha empitjorat, actualment és més escassa
- Altres
- No ho sé

- Com penseu que és la relació actual entre les diferents generacions a la nostra societat?

- Molt positiva
- Positiva
- Negativa
- Molt negativa
- No hi ha relació
- No ho sé

- Si heu contestat de forma negativa a la pregunta anterior, podeu explicar per quin motiu?

- Creieu que les relacions actuals entre generacions comporten problemes o mancances cap a les persones grans?

- Sí
- A vegades
- No
- No ho sé

- Si heu contestat que sí o que a vegades, quins problemes o mancances provoquen?

7 Participació i representativitat

- Com valoreu el foment que es fa actualment en els municipis i comarques de Catalunya de la participació de les persones grans en la vida social i política?

- Suficient
- Insuficient
- No ho sé

- Penseu que les persones grans de Catalunya tenen la possibilitat real d'intervenir i participar en l'elaboració de les polítiques que els afecten?

- Sí
- No
- No ho sé

- Sabeu què són i què fan els consells consultius de la gent gran locals i comarcals creats arreu del territori?

- Com valoreu el nivell d'incidència dels consells consultius de la gent gran locals i comarcals en les polítiques que afecten les persones grans?
 - Tenen molta incidència
 - Tenen bastanta incidència
 - Tenen poca incidència
 - No tenen gens d'incidència
 - No ho sé

- Considereu que les persones grans es troben amb dificultats o problemes a l'hora de participar en la vida social i política?
 - Sí
 - A vegades
 - No
 - No ho sé

- Si heu contestat que sí o que a vegades, quines dificultats o problemes penseu que es troben?

- Coneixeu el Consell Consultiu de la Gent Gran de Catalunya?
 - Sí
 - No
 - No ho sé

- En el cas que el conegueu, sabeu quines són les seves funcions i què fa?

- Penseu que seria necessari que a la Generalitat de Catalunya hi hagués un departament (unitat orgànica) específic que pogués desenvolupar polítiques integrals per a les persones grans?
 - Molt necessari
 - Bastant necessari
 - Poc necessari
 - Gens necessari
 - No ho sé

- Si ho considereu necessari, podeu anotar per quin motiu?

8 Preparació per a l'envelliment i la longevitat

- Què enteneu per envelliment actiu?

- Penseu que a Catalunya es fomenta i facilita l'envelliment actiu?

- Molt
- Bastant
- Poc
- Gens
- No ho sé

- Quines accions, serveis o recursos considereu que poden ajudar a l'envelliment actiu?

- Penseu que s'educa des de petits per acceptar l'envelliment com una etapa més de la vida?

- Molt
- Bastant
- Poc
- Gens
- No ho sé

- Si heu contestat que poc o gens, què penseu que cal fer per millorar-ho?

9 Desenvolupament sostenible

- Quins penseu que són els principals problemes que poden afectar el futur sostenible del nostre planeta?

Com creieu que és l'estat del medi ambient actual del nostre planeta?

- Positiu, està en bon estat
- Negatiu, no està en bon estat
- No ho sé

- Què penseu que cal fer de manera prioritària per garantir un desenvolupament sostenible del nostre planeta?

- Voleu afegir algun comentari més d'interès relacionat amb la ponència B?

Ponències i qüestionaris
del 8è Congrés Nacional de la Gent Gran

Oficina del Congrés:

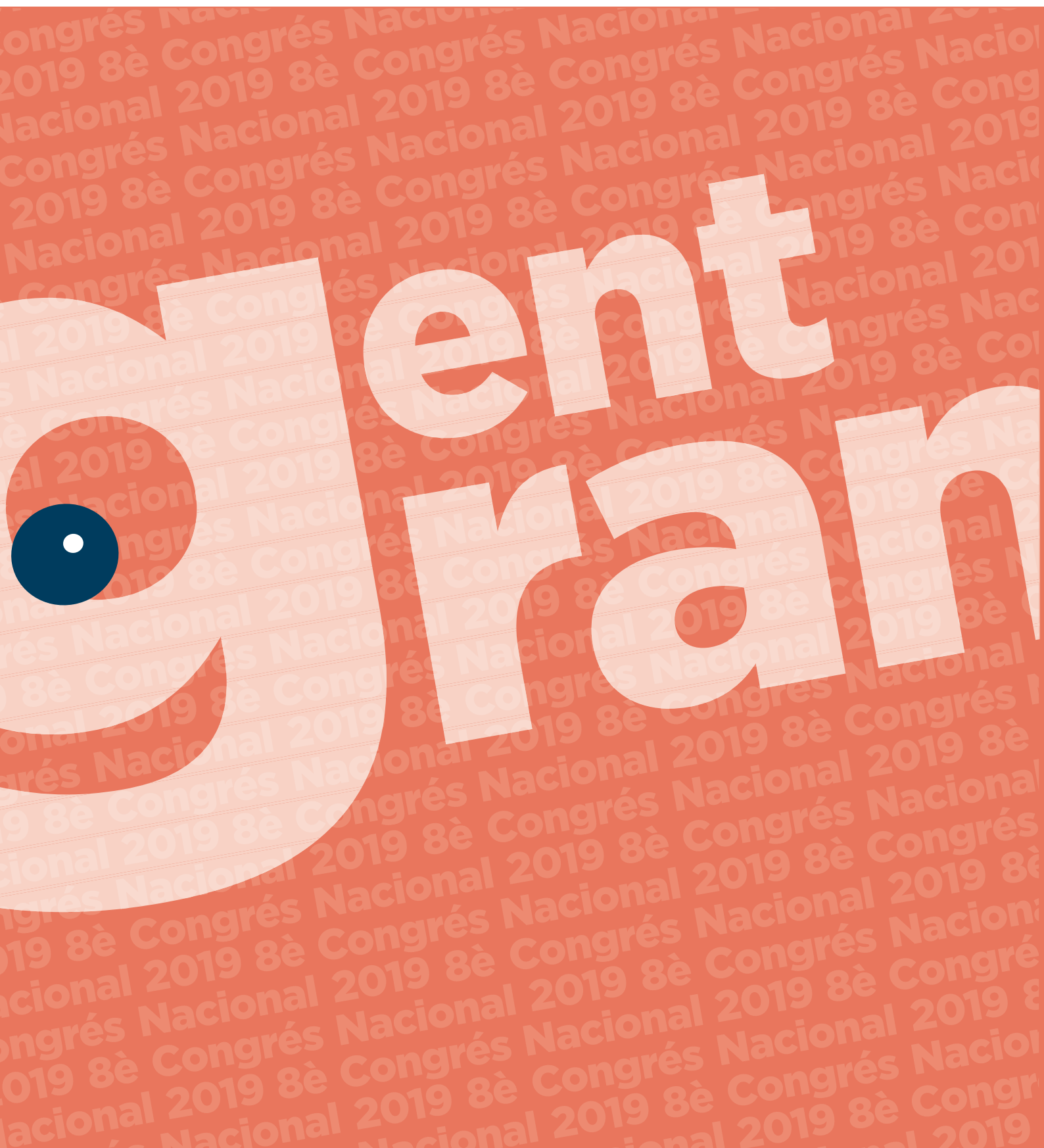
Avinguda del Paral·lel, 50-52

08001 Barcelona

Telèfon: 93 483 17 82

treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/gent_gran/consell_de_la_gent_gran_de_catalunya/congres-de-la-gent-gran;

Bústia: gentgran@gencat.cat

**Qüestionaris de
les ponències**